

แต่ความรู้ที่ร่ำเรียนมาได้ลิ้มเลือนหายไป เมื่อน้องสาว 2 คนล้มป่วยและไม่มีโอกาสได้รับการรักษา คุณพ่อทองสา นึกถึงก้อมยาใบลานบนหิ้งพระที่บ้าน จึงได้ไปหยิบตำราผูกใหญ่ซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกของบรรพบุรุษมาเปิดอ่าน

วันนั้นเป็นวันพระใหญ่ขึ้น 15 ค่ำ นำประหลาดที่คุณพ่อทองสาสามารถอ่านอักษรธรรมในใบลานได้อย่างคล่องแคล่ว จึงได้ตั้งจิตอธิษฐาน ยกชั้นครูด้วยตนเอง ประยูตตามตำราชั้นรักษาใช้ของน้องสาวจนหาย ทำให้มีชื่อเสียงไปทั่วหมู่บ้านและมีคนเจ็บคนไข้มาขอให้ช่วยรักษาหลายราย ทำให้คุณพ่อทองสาต้องศึกษาดำรงจากใบลานนั้นจนความรู้เพิ่มพูน เมื่อมีคนไข้มาขอพึ่งพา คุณพ่อทองสาใช้ความรู้ที่ศึกษาจากตำรา ประกอบกับความเอาใจใส่และความเมตตากรุณา ช่วยแก้ไขเยียวยาให้คนไข้ได้มากรายขึ้นตามลำดับ จนชื่อเสียงเลื่องลือไปไกล ทำให้มีคนไข้มาจากทั้งกาฬสินธุ์ ยโสธร มุกดาหาร และร้อยเอ็ด

ความรู้จากตำราและประสบการณ์จากการดูแลรักษาคนเจ็บคนไข้ คุณพ่อทองสาเพิ่มพูนความรู้และสะสมสมุนไพร ทั้งพืชวัตถุ สัตว์วัตถุ และ

ธาตุวัตถุ กว่า 500 ชนิด ทั้งจากละแวกบ้าน และในป่าผาน้ำน้อย ป่าสงวนแห่งชาติภูค้ำบาก และป่าสงวนแห่งชาติภูแดงแซง คุณพ่อทองสามียาหอใหญ่หลายหอ เวลาไปรักษาคนไข้นอกบ้านก็หอบยาหอใหญ่ไปด้วย ทำให้ชาวบ้านขนานนามท่านว่า “หมอทองสา หมอยาหอใหญ่” คุณพ่อทองสานิยมปรุงเป็นรูปแบบ “ยาฝน” เพราะเห็นว่า “ยาฝนนี้ดี ท่าง่ายและรวดเร็ว”

แม้ในปัจจุบันบริการการแพทย์และสาธารณสุขจะเจริญขึ้นมาก และกระจายไปถึงชนบทห่างไกล แต่คุณพ่อทองสาก็ยังเป็นที่พักของคนไข้จำนวนมาก โดยเฉพาะในโรคเรื้อรังที่หายยาก เช่น อัมพฤกษ์-อัมพาต

นอกจากการช่วยเหลือเยียวยาคนเจ็บคนไข้แล้ว คุณพ่อทองสายังอุทิศตนถ่ายทอดความรู้แก่ลูกศิษย์ และนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และยังสามารถรับตำราไว้หลายเล่ม รวมทั้งได้รับการยอมรับให้เข้าไปให้บริการตรวจรักษาคนไข้ในโรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นประจำ สัปดาห์ละวัน

คุณพ่อทองสาได้รับการยอมรับจากทางราชการ โดยคณะกรรมการวิชาชีพแพทย์แผนไทย มอบใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรมไทยให้แก่ท่าน เมื่อปี 2554

ในปี 2556 ท่านได้รับยกย่องให้เป็น “ปราชญ์ชาวบ้านด้านยาสมุนไพรพื้นบ้าน” จากองค์การบริหารส่วนตำบลผาน้ำน้อย อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด ปี 2557 ได้รับเกียรติบัตรเป็นหมอพื้นบ้านดีเด่น จ.ร้อยเอ็ด จากกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปี 2558 ได้รับเกียรติบัตรยกย่องเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมประจำปี 2558 จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี 2559 ได้รับยกย่องเป็นหมอไทยดีเด่น เขตบริการสุขภาพที่ 7 ของกระทรวงสาธารณสุข และในปีนี้คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติได้พิจารณาแล้วมีมติเอกฉันท์คัดเลือกและประกาศเกียรติคุณคุณพ่อทองสา เจริญตาเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติประจำปี 2560 ■